

Lethal injection - den danske forbindelse

Flere store medicinalfirmaer vil ikke levere medicin til brug for henrettelser. Lægegruppen i Amnesty Internationals danske afdeling mener, at Lundbeck bør gøre det samme.

DEBAT | KRONIK

Læge Jakob Mertz, Århus, på vegne af Lægegruppen, Amnesty International, Dansk Afdeling. E-mail: mertz@dadlnet.dk

INTERESSEKONFLIKTER: Ingen

Den 10. marts 2011 blev 36-årige Johnnie Baston henrettet i staten Ohio, USA, efter 16 år på dødsgangen. Han tilstod aldrig det mord, han var dømt for.

Johnnie Baston var den første fange i USA, der blev henrettet udelukkende med sovemidlet pentobarbital, der produceres af det danske medicinalfirma Lundbecks amerikanske datterselskab. Nogle uger forinden var John Duty blevet henrettet i staten Oklahoma med en blanding af pentobarbital, kurare og kalium.

Den »humane« henrettelse

Mens henrettelser tidligere skulle være så grusomme som muligt, og desuden offentlige, for at afskrække forbrydere, har man i nyere tid forsøgt at udvikle metoder, der skal fremstå mere humane.

Guillotinen var det første eksempel - siden kom i USA den elektriske stol og gaskammeret. Samtidig blev henrettelsen fjernet fra det offentlige rum. I nogle lande bliver endog selve henrettelsestidspunktet holdt hemmeligt til det sidste, både over for den dømte, familien og offentligheden. Dødsstraf skulle ikke længere virke afskrækkende ved sin grusomhed, men blot ved dødstruslen.

Lethal injection

Selv den elektriske stol og gaskammeret viste sig imidlertid at kunne give anledning til svær lidelse inden dødens indtræden.

I slutningen af 1980'erne opfandt myndighederne i staten Oklahoma i samarbejde med anæstesi-læger lethal injection: en medicinsk cocktail, der skulle få en henrettelse til at ligne en almindelig anæstesi, som den udføres tusindvis af gange hver dag på alverdens hospitaler. »Patienten« skal blot sove ind i døden og ikke vågne op igen. Først lægges »patienten« i en dyb søvn (thiopental), derefter lammes alle muskler (pancuronium), og sluttelig stoppes hjertet (kalium). Selv henrettelsesrummet ligner mere en operationsstue end et henrettelseskammer.

Men heller ikke denne metode forløber altid glat. Der er betydelige vanskeligheder med at anlægge en intravenøs adgang hos en del dødsdømte, og hvis der er problemer, er det vanskeligt at finde en læge eller sygeplejerske, der vil trods sine faglige organisationers modstand mod medvirken ved henrettelser.

Endvidere har obduktioner vist, at en del henrettede havde så lidt sovemiddel i kroppen, at de formentlig var vågne, efter de havde fået injiceret kurare, og derfor blev kvalt i vågen tilstand. Dette førte for kort tid siden til, at flere stater besluttede udelukkende at bruge sovemidlet thiopental i meget høj dosis til at slå den dømte ihjel med.

Thiopental

I løbet af 2010 løb myndighederne imidlertid ind i nye problemer, idet den eneste leverandør af

thiopental til det amerikanske marked - det amerikanske medicinalfirma Hospira - meddelte, at man forudså vanskeligheder med produktionen. Det viste sig, at den italienske producent, som Hospira havde kontrakt med, kun ville sælge thiopental til Hospira, hvis man kunne garantere, at det ikke blev anvendt til henrettelser. Det kunne Hospira ikke, så i øjeblikket er lagrene af thiopental i USA ved enten at være tomme eller uddaterede.

Pentobarbital

Som lagrene af thiopental tørrer ud, kigger fængsler og myndigheder sig desperat om efter andre muligheder for at gennemføre de drab, som samfundet har pålagt dem at udføre.

Blikket er faldet på pentobarbital, der anvendes af dyrlæger til at dræbe dyr med, men som stort set ikke bruges som anæstesimiddel til mennesker. Pentobarbital kan anvendes til sedering af patienter og bruges også som sekundært lægemiddel ved status epilepticus, men vil oftest kunne erstattes af andre medikamenter. Introduktionen af pentobarbital har medført protester og søgsmål fra læger, dødsdømte og deres advokater i USA.

Lundbeck

Eneste producent og leverandør af pentobarbital i USA er medicinalfirmaet Lundbecks amerikanske datterselskab, og i januar og februar i år bragte den første henrettelse med pentobarbital firmaet i både danske og internationale mediers søgelys.

Lundbeck reagerede dels ved i medierne at tage afstand fra anvendelsen af deres medicin til henrettelser, dels ved at rette henvendelse til fængselsvæsenet i de to amerikanske stater, hvor stoffet dengang var taget i brug til henrettelser.

Men man sagde samtidig, at man ikke kan kontrollere, hvordan firmaets medicin anvendes.

De amerikanske myndigheders anvendelse af medicinen til drab ville ikke få firmaet til at trække præparatet tilbage fra det amerikanske marked, idet man argumenterede, at man så ville lade mange patienter i stikken.

Etik og anstændighed

Amnesty International mener, at Lundbeck kan og bør gøre langt mere for at forhindre, at deres medicin misbruges af de amerikanske stater og myndigheder til drab:

- Man bør klart informere ikke bare fængselsvæsenene, men også statslige og føderale myndigheder i USA, herunder sundhedsministeriet og Food and Drug Administration, om, at anvendelsen af firmaets medicin til drab er uacceptabel og skal stoppes.
- Man bør kontakte American Medical Association, idet den amerikanske lægestand har en stor interesse i, at man ikke pludselig mister præparater, som det f.eks. er sket med thiopental, fra det amerikanske marked.
- Alle distributionsled i USA bør informeres om, at medicinen ikke må anvendes til henrettelser, f.eks. i form af en så kaldt end-user agreement, og at misbrug kan føre til, at leverandører ikke længere kan få medicinen leveret.
- Det bør af pakning og indlægsseddel fremgå, at medicinen ikke må anvendes til henrettelser og anden grusom, umenneskelig og nedværdigende behandling.
- Hvis misbruget alligevel fortsætter, bør Lundbeck spørge sig selv, om de kan leve med at blive hovedleverandør til formentlig snart 34 amerikanske staters henrettelseskamre.

Et skridt på vejen til dødsstraffens endeligt i USA?

Store medicinalfirmaer som Novartis har meddelt, at de ikke vil levere medicin til USA, hvis det anvendes til henrettelse. Den tyske sundhedsminister og lægeforening bakker op om den samme holdning hos tyske medicinalfirmaer. Sidst har det indiske medicinalfirma Kayem Pharmaceutical stoppet salget af thiopental til USA pga. misbruget til henrettelser, og den

engelske regering har lagt begrænsninger på eksporten af pancuronium, kalium og pentobarbital til USA.

Det er Amnesty Internationals holdning, at ansvaret for de uheldige konsekvenser for patienterne, som en eventuel tilbagetrækning af et medikament fra det amerikanske marked måtte få, ikke ligger hos det enkelte medicinalfirma, men hos de amerikanske myndigheder, der både vil give deres borgere den bedst mulige medicinske behandling og samtidig bruge lægemidlet til en uautoriseret og uetisk anvendelse som drab.

Hvis man nationalt og internationalt, i medicinalbranchen, i lægeforeninger og hos de enkelte landes myndigheder kunne enes om, at det ikke er acceptabelt, at myndigheder misbruger medicinsk personale, teknologi og medicin til drab, vil man uden tvivl have bidraget væsentligt til, at USA, der på mange områder regnes for førende, endeligt afskaffer den middelalderlige straf, som dødsstraffen er.

Lundbeck vil svare på kronikken i næste nummer

af Ugeskrift for Læger.